

ÖNYAZI

İnsanda bedensel, bilişsel, ruhsal ve toplumsal gelişmenin oluştuğu dönemler olan ve bebeklik, çocukluk, ergenlik dönemi olarak tanımlanan gelişim alanları birbirlerini etkiledikleri kadar dış uyaranlardan da önemli ölçüde etkilenirler.

Dış uyaranların yanısıra kaynağını genetik, nörobiyolojik yapıdan alan iç uyaranlar da gelişime yön verirler. Bilimsel olarak kanıtlanmış bir başka gerçek ise iç ve dış uyaranların birbirlerinden etkilenmeleridir. Bu yazıda özellikle son yıllarda özel televizyon ve radyo vericilerinin yayın hayatımıza katılmaları ile başlayan bazı yayınların (uyaranların) çocuklar/ergenler üzerindeki olumsuz etkilerinden söz etmek istiyoruz.

Sağlıklı bireylerin sağlıklı toplumu oluşturduğu gerçeğinden yola çıkarak, Türkiye'deki gelişimi gözden geçirdiğimizde, ülkemiz nüfusunun üçte ikisini oluşturan çocuk ve ergenleri olumsuz etkileyen her türlü yanlış uyaran biz, çocuk ve ergen ruh sağlığı uzmanlarını rahatsız etmektedir. Bizler, çevremizde 1980'li yıllarda başlayarak gittikçe tırmanan ve toplumsal, ulusal, etik değerleri olumsuz yönde etkileyen pekçok uyaran bulunduğunu gözlemlemekteyiz. Bu yanlış ve olumsuz uyaranların önemli bir bölümü de bazı görsel yayınlardan gelmektedir. Bu yayınların en etkin olanı günlük etkinliklerimiz içinde şüphesiz önemli bir yer kaplayan televizyondur. Özellikle etkin bir öğrenme sürecinde olan çocuk ve ergenlerimizi televizyon ekranından gördükleri ve duydukları önemli derecede etkilemektedir.

Bu etkiler başlıca şu yollarla yapılmaktadır:

1. Görsel ve duyuşsal yol çocukların en etkin ve hızlı öğrenme yoludur. Kimlik gelişimi içinde, moral değerlerin oluşmakta olduğu bu dönemde yanlış uyaranlar bu değerlerin yanlış, abartılı ya da sapkın bir biçimde gelişmesine neden olacaktır.
2. Özellikle okul çağındaki çocuk ve ergen, evdeki ana babasının dışında dış çevreden özdeşleşebileceği örnekler arayışı içindedir. Bu örnekler öğretmenler, spor çalıştırıcıları, ünlü müzisyenler, sporcular olabileceği gibi seyrettiği film ya da gösterideki kahramanlar da geçici etkileri ile çocuk ve ergenin özdeşim sürecinde yerlerini almaktadırlar. Bu modelin yanlış da olsa tüm davranışları, özellikleri örnek alınabilmekte ya da en azından geçici bir süre için ona özenilmektedir.
3. Çocuk içinde bulunduğu gerçek dünyada gördükleri, duydukları, öğrenmekte oldukları ile yanıltıcı bir televizyon programını karşılaştırdığında kafası karışmakta ve sağlıklı öğrenim süreci geçici de olsa aksamaktadır.
4. Düşüncesel ve duygusal alanlarda doğal olarak değişkenlikler yaşayan çocuk bu tür uyaranlardan yetişkinlere kıyasla daha yoğun ve uzun süreli etkilendiği için, bu olumsuz uyaranlar günlük işlevselliğini bozmakta hatta geçici de olsa ruhsal sorunlara yol açmaktadır.
5. O zaman için ilişkişel-toplumsal ya da bireysel-ruhsal sorunlar içinde olan çocuk/ergen için çözüm yolu o anda gördüğü yanlışlar olabilmektedir. Örneğin: İntihar, saldırganlık, alkol ya da madde kullanımını gibi.

Bunlar ve benzeri yollarla özellikle şiddet ve gerçek dışı görüntü ve sözler içeren program ya da film bölümleri çocuk ve ergenlerin ruh sağlığı üzerinde önemli derecede zararlı etkiler bırakmaktadır. Klinik örneklerimizde de şu ya da bu programdan, filmden sonra uyku, iştah sorunları, aşırı kaygı bozukluğu ile başvuran çocuklar görülmektedir.

Son yıllarda özel televizyon vericileri bir yandan yurdumuza çok sesliliği ve zenginliği getirirken bir yandan da bazılarının uygunsuz program ve gösterileri çocuk ve ergenlerimizi yukarıda açıklandığı biçimde olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda özel yayın kuruluşları, özellikle özel televizyon verici kurumlarını ve konuyla ilgili diğer meslek kuruluşlarını bu konuda daha özenli ve duyarlı olmaya çağırıyoruz.

Doç. Dr. Şahnur Şener

ÇOCUK VE GENÇLİK RUH SAĞLIĞI DERGİSİ

Ö D Ü L Ü

Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi Yayın Kurulu, ülkemizde çocuk ve ergen ruh sağlığı alanında yapılan çalışmalarını desteklemek, özellikle genç meslekdaşları nitelikli yayın yapma konusunda yüreklendirmek amacıyla, 1995 yılından başlayarak, her yıl, o yılı kapsayan yazılar arasında bir yazıya ödül verilmesini kararlaştırmıştır. Ödül için seçilecek yazılar, araştırma yazıları, özgün olgu sunumları ya da kapsamlı ve özgün görüşlere yer veren gözden geçirme yazıları arasında belirlenecektir. Ödül alan yazı, her yıl, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Kongresinde duyurulacaktır.

SEÇİCİ KURUL :

Prof. Dr. Cahide Aydın

Prof. Dr. Bahar Gökler

Prof. Dr. Saynur Canat

Psk. Doç. Dr. Ferhunde Öktem

Doç. Dr. Füsün Çuhadaroğlu

Psk. Prof. Dr. Ayşe Yalın